

MODEL
ZAKONA
O DENACIONALIZACIJI I OBEŠTEĆENJU

I
OSNOVNE ODREDBE

Član 1.
Predmet zakona

Ovim zakonom uređuju se uslovi način sticanja prava svojine i drugih imovinskih prava na stvarima, odnosno pravima koja su prešla u opštenarodnu, državnu, društvenu ili zadružnu svojinu (u daljem tekstu: društvena svojina) oduzimanjem prava svojine od ranijeg vlasnika, fizičkog ili pravnog lica, na osnovu pojedinačnog akta nadležnog državnog organa, primenom nekog od propisa navedenih u članu 2. ovog zakona ili nekog drugog propisa, kao i uslovi i način ostavriavanja prava na obeštećenje u slučajevima kada restitucija nije moguća.

Odredbe ovog zakona primeniće se i na sticanje prava svojine odnosno obeštećenje i kada je stvar odnosno pravo prešlo u opštenarodnu, državnu, društvenu ili zadružnu svojinu na osnovu pravnog posla prilikom čijeg zaključenja nije postojala slobodna volja vlasnika za odricanje ili ustupanje, kao i svojine uspostavljanje svojinskih ovlašćenja ili utvrđivanje prava svojine u slučaju oduzimanja bez pravnog osnova.

Član 2.
Propisi na osnovu kojih je pravo svojine postalo društvena svojina

Ovaj zakon će se primeniti kada je stvar odnosno pravo ptešlo u društvenu svoji na osnovu sledećih propisa:

- (1) Odluka AVNOJ-a o prelazu u državnu svojinu neprijateljske imovine, o državnoj upravi nad imovinom prisutnih lica i sekvstru nad imovinom koju su okupatorske vlasti prisilno otuđile (Službeni list DFJ br. 26/45)
- (2) Odluka NKOJ o privremenoj zabrani vraćanja kolonista u njihova ranija mesta življenja (Službeni list DFJ br. 26/45)
- (3) Zakon o suzbijanju nedopuštene špekulacije i privredne sabotaže (Službeni list DFJ, br. 26/45);
- (4) Zakon o zabrani izazivanja nedopuštene nacionalne, verske, rasne (plemenske i mržnje razdora (Službeni list DFJ, br. 36/45);
- (5) Zakon o zaštiti i upravljanju narodnom imovinom (Službeni list DFJ, br. 39/45);
- (6) Zakon o konfiskaciji imovine i izvršenju konfiskacije (Službeni list DFJ, br. 40/45);
- (7) Zakon o agrarnoj reformi i kolonozaciji (Službeni list DFJ, br. 64/45, Službeni list FNRJ, br. 24/46, 101/47, 105/48, 21/56, 55/57, 10/65);
- (8) Zakon o agrarnoj reformi i kolonizaciji (Službeni glasnik Srbije br. 39/45 i 4/46);

- (9) Zakon o oduzimanju državljanstva oficirima i podoficirima bivše jugoslovenske vojske koji neće da se vrate u otaxbinu i pripadnicima formacija koje su služile okupatoru i odbegle u inostranstvo (Službeni list DFJ, br. 66/45, Službeni list FNRJ br. 86/46);
- (10) Zakon o krivičnim delima protiv naroda i države (Službeni list DFJ, br. 66/45, Službeni list FNRJ, br. 86/46);
- (11) Zakon o suzbijanju nedopuštene trgovine, špekulacije i privredne sabotaže (Službeni list FNRJ, br. 56/46, 74/46);
- (12) Zakon o konfiskaciji imovine i o izvršenju konfiskacije (Službeni list FNRJ, br. 61/46, 74/46);
- (13) Zakon o prelasku u državnu svojinu neprijateljske imovine i o sekvstraciji nad imovinom odsutnih lica (Službeni list FNRJ, br. 63/46, 74/46);
- (14) Zakon o postupanju sa imovinom koju su sopstvenici morali napustiti u toku okupacije i sa imovinom koja im je oduzeta od strane okupatora i njihovih pomagača (Službeni list FNRJ, br. 64/46);
- (15) Zakon o zaštiti opštenarodne imovine i imovine pod upravom države (Službeni list FNRJ, br. 86/46);
- (16) Zakon o reviziji dodeljivanja zemlje kolonistima i agrarnim interesentima u AKMO (Službeni list FNRJ, br. 89/46);
- (17) Zakon o nacionalizaciji privatnih privrednih preduzeća (Službeni list FNRJ, br. 98/46, 35/48);
- (18) Uredba o arondaciji zemljišta poljoprivrednih dobara (Službeni list FNRJ, br. 99/46);
- (19) Zakon o ustupanju napuštenog zemljišta kolonista AKMO (Službeni list NRS, br. 9/47);
- (20) Uredba o imovinskim odnosima i reorganizaciji seljačke radne zadruge (Službeni list FNRJ, br. 14/53);
- (21) Zakon o poljoprivrednom zemljišnom fondu opštenarodne imovine i o dodeljivanju zemlje poljoprivrednim organizacijama (Službeni list FNRJ, br. 22/53);
- (22) Zakon o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta (Službeni list FNRJ, br. 52/58);
- (23) Osnovni zakon o iskorišćavanju poljoprivrednog zemljišta (Službeni list FNRJ, br. 43/59, 53/62, Službeni list SFRJ, br. 10/65, 25/65, 12/67, 14/70);
- (24) Osnovni zakon o postupanju sa eksproprisanim i konfiskovanim šumskim posedima (Službeni list FNRJ, br. 61/46);
- (25) Zakon o oduzimanju ratne dobiti stečene za vreme neprijateljske okupacije (Službeni list FNRJ, br. 52/46).

Comment [ZS1]: Osnovni zakon o eksproprijaciji (Službeni list FNRJ, br. 28/47), ako korisnici prava na povraćaj ili obeštećenje nisu kao naknadu dobili drugu nepokretnost;

Comment [ZS2]: Krivični zakonik (Službeni list FNRJ, br. 14/53), izuzev glave XII;

Ovaj zakon će se primeniti kada je stvar odnosno pravo prešlo u društvenu svojinu na osnovu drugih propisa, bez naknade ili uz naknadu koja ne premaša 1/2 vrednosti stvari ili prava, na osnovu akta koji se zasniva na nacionalnoj (etničkoj), verskoj ili političkoj diskriminaciji ili u kaznenom postupku u kome je povređeno pravo na slobodu i pravično sudjenje.

Ovaj zakon će se primeniti, ako su ispunjeni uslovi iz stava 2. ovog člana, ako su stvar ili pravo oduzeti pre 15. maja 1945. godine, a nakon proglašenja DFJ su ušli u opštenarodnu, državnu ili zadržnu imovinu.

Član 3.

Oduzimanje bez pravnog osnova

Lice kome je stvar ili imovinsko pravo oduzeto i predato licu koje gazduje društvenom svojinom bez pojedinačnog pravnog akta o oduzimanju, ima pravo da traži povraćaj po osnovu prava svojine, primenom opštih pravila o pravu svojine i drugim apsolutnim pravima.

Ako se u slučaju iz prethodnog stava nacionalizovana stvar, odnosno imovina u vreme stupanja ovog zakona na snagu nalazi u državini sticacoca ili lica koje je svojinu steklo dobročnim

pravnim poslom, denacionalizacija će biti izvršena uspostavljanjem prava svojine ranijeg vlasnika, a u suprotnom isplatom naknade u novcu na način predviđen ovim zakonom.

Lice u čiju korist je izvršeno oduzimanje, kao i lice koje je svojinu steklo dobročinnim pravnim poslom smatra se nesavesnim licem od samog sticanja.

Član 4.

Prestanak svojine pod nedozvoljenim uticajem na volju

Lice kome je pravo svojine ili drugo imovinsko pravo prestalo na osnovu pravnog posla zaključenog kao rezultat prinude ili prevare a koji predstavlja dobročino ustupanje prava svojine ili drugog imovinskog prava u društvenu svojinu ili ustupanje uz nesrazmerno malu naknadu, ima pravo da u rokovima i na način određen ovim zakonom za denacionalizaciju zahteva povraćaj prava svojine ili drugog imovinskog prava, odnosno isplatu u novcu u slučaju nemogućnosti uspostavljanja prava svojine.

Član 5.

Značenje izraza

Izrazi upotrebljeni u ovom zakonu imaju sledeće značenje:

1. "Nacionalizacija" je, u smislu ovog zakona, oduzimanje stvari ili prava iz privatne svojine i prelazka u opštinarodnu (državnu, društvenu, zadržnu) svojinu, na način i u postupku predviđenim u članovima 2 – 4 ovog zakona, bez obzira na konkretan pravni osnov i njegovu pravnu kvalifikaciju osnov (nacionalizacija, konfiskacija, ekproprijacija i dr.);
2. "Denacionalizacija" je sticanje prava svojine ili drugog oduzetog prava, ili ostvarivanje prava na obeštećenje kada naturalna restitucija nije moguća, pod uslovima, na način i u postupku koji su predviđeni ovim zakonom;
3. "Raniji vlasnik" je lice kome je pravo svojine ili neko drugo imovinsko pravo prestalo nacionalizacijom;
4. "Sadašnji vlasnik" je lice koje je vlasnik stvari ili titular drugog imovinskog prava čija se denacionalizacija zahteva;
5. "Naturalna restitucija" je uspostavljanje prava koje je nacionalizovano u obliku u kome je ono postojalo u momentu nacionalizacije;
6. "Državni organ" je sud, organ uprave, komisija, odbor ili drugo telo koje je zakonom ili drugim propisom bilo ovlašćeno da odlučuje o oduzimanju prava svojine ili drugog prava;
7. "Stranac" je strano fizičko ili pravno lice na čiji se zahtev pokreće postupak denacionalizacije, a koje se u momentu podnošenja zahteva za denacionalizaciju smatra stranim licem;
8. "Legalno izgrađeni objekat" je objekat za koji je od nadležnog organa izdata upotrebná dozvola;
9. "Zahatev za denacionalizaciju" je inicijalni akt kojim se pokreće postupak denacionalizacije u skladu sa ovim zakonom;
10. "Zakoniti sticalac" je prvo lice koje je pravo svojine na stvari steklo teretnim pravnim poslom dajući na ime sticanja prenosiocu naknadu u novcu ili drugu vrednost koja približno odgovara tržišnoj ceni stvari, odnosno prava koje se stiče;
11. "Pravo regresa" je pravo sadašnjeg vlasnika na povraćaj naknade koju je dao prilikom sticanja prava svojine na stvari koja je predmet denacionalizacije;
12. "Predmet denacionalizacije" jeste pravo svojine ili drugo imovinsko pravo koje je nacionalizovano;
13. "Obveznik denacionalizacije" je lice koje je po ovom zakonu dužno da trpi prestanak prava svojine ili drugog prava ili je dužno da umesto ustupanja prava isplati naknadu u novcu;
14. "Vlasnik preduzeća" je lice kome pripada udeo u osnivačkom kapitalu preduzeća, odnosno koje se po propisima u vreme nacionalizacije smatralo vlasnikom preduzeća ili je u preduzeću imalo uloženi kapital (ortaci u ortačkim društvima, komplementari i komanditori u komanditnom društvu,

udelniciari kod društva sa ograničenom ili neograničenom solidarnom odgovornošću, akcionari kod akcionarskih društava, osnivači nezavisnih fondova i udruženja i sl.).

II KORISNICI I OBVEZNICI DENACIONALIZACIJE

1. *Korisnici prava na denacionalizaciju*

Član 6.

Opšte pravo na denacionalizaciju

Korisnik prava na denacionalizaciju je vlasnik stvari ili titular prava koje je nacionalizovano, a koji po ovom zakonu ima pravo na denacionalizaciju.

Član 7.

Fizička lica kao korisnici prava na denacionalizaciju

Pravo na denacionalizaciju pripada ranijem vlasniku stvari koja je nacionalizovana u smislu ovog zakona, kao i vlasniku preduzeća čija je imovina nacionalizovana, ukoliko na dan podnošenja zahteva za denacionalizaciju ima jugoslovensko državljanstvo.

Član 8.

Preduzeće kao korisnik prava na denacionalizaciju

Ako nije nacionalizovano preduzeće, već samo neka njegova imovinska prava, korisnik prava na denacionalizaciju jeste jugoslovensko preduzeće, odnosno pravni sledbenik preduzeća ili drugog pravnog lica čija je imovina, odnosno pravo nacionalizovano.

U slučaju iz stava 1. ovog člana, vlasniku preduzeća pripada pravo na denacionalizaciju samo ako u momentu podnošenja zahteva ne postoji preduzeće, odnosno pravni sledbenik preduzeća ili drugog pravnog lica kome pripada pravo na denacionalizaciju.

Član 9.

Verska organizacija kao korisnik prava na denacionalizaciju

Ukoliko je nacionalizovana imovina, odnosno pravo verske organizacije ili zajednice, pravo na denacionalizaciju pripada ovoj verskoj organizaciji ili zajednici, odnosno njenom pravnom sledbeniku, ukoliko na teritoriji Jugoslavije u vreme podnošenja zahteva obavlja delatnost.

Član 10.

Zadužbine i udruženja

Zadužbine, fondovi, udruženja i drugi oblici udruživanja koji mogu biti nosioci prava svojine bez obzira da li imaju status pravnog lica, imaju pravo na denacionalizaciju po pravilima koja važe za preduzeća ukoliko u momentu podnošenja zahteva za denacionalizaciju postoje ili budu obnovljena, a ako ne postoje onda po pravilima koja važe za osnivače preduzeća, odnosno njihove naslednike.

Za oblike udruživanja koja su u vreme nacionalizacije smatrana pravnim licem ili nisu smatrana pravnim licem ali su mogla imati svojinu, a po važećim propisima se ne smatraju pravnim licem niti mogu biti nosioci prava svojine ili ne postoje u obliku u kome su postojala u vreme nacionalizacije, niti postoje njihovi pravni sledbenici, pravo na denacionalizaciju pripada osnivačima ovih udruženja u vreme nacionalizacije, odnosno članovima ovih udruženja ukoliko su članovi imali udela u osnivačkom kapitalu udruženja, ili se u slučaju prestanka imovina udruženja delila između članova.

Član 11.

Pravo stranca na denacionalizaciju

Stranim pravnim i fizičkim licima pripada, pod uslovom reciprociteta, pravo na denacionalizaciju pod istim uslovima pod kojima ono pripada jugoslovenskim državljanima.

Ako u stranoj državi nije predviđen institut denacionalizacije, reciprocitet će se ceniti u odnosu na mogućnost da jugoslovenski državljani pravnim poslom stiču pravo svojine na istoj vrsti stvari koje su predmet denacionalizacije.

(Alternativa: ovaj stav se briše; sužavanje ima smisla jer je državljanima većeg broja zemalja nakanada isplaćena prienom principa generalne supstitucije)

Ukoliko zbog vrste stvari koja je predmet denacionalizacije strano lice nema, po jugoslovenskom pravu, pravo na sticanje prava svojine, a imao bi po osnovu stava 1. i 4. ovog člana pravo na denacionalizaciju, pripada mu pravo na naknadu u novcu u skladu sa odredbama ovog zakona o denacionalizaciji isplatom u novcu.

Stranci ostvaruju pravo na denacionalizaciju mimo odredbi ovog zakona u skladu sa posebnim međudržavnim ugovorom.

Član 12.

Nasleđivanje prava na denacionalizaciju

Ako lice kome pripada pravo na denacionalizaciju nije živo u momentu stupanja ovog zakona na snagu, pravo na denacionalizaciju prelazi na naslednike.

Naslednikom prava na denacionalizaciju smatra se lice koje je ostavinskim rešenjem oglašeno za naslednika lica koje bi imalo pravo na denacionalizaciju, odnosno naslednici ovog lica i nadalje redom njihovi naslednici u udelima navedenim u rešenju o nasleđivanju.

Ukoliko lice kome pripada pravo na denacionalizaciju nije živo u momentu stupanja ovog zakona na snagu, a ne postoji ostavinsko rešenje kojim je utvrđeno ko su njegovi naslednici, bilo zbog toga što je ostavinski postupak obustavljen ili uopšte nije vođen ili iz nekog drugog razloga, svako od lica koja potencijalno mogu biti pozvana na nasleđivanje ima pravo da traži pokretanje postupka denacionalizacije u skladu sa ovim zakonom.

U slučaju iz prethodnog stava, sa imovinom koja bude denacionalizovana postupiće se kao sa naknadno pronađenom zaostavštinom.

2. Obveznici denacionalizacije

Član 13.

Sadašnji vlasnici stvari

Licu u čijoj se imovini nalazi stvar ili pravo (sadašnji vlasnik) koja je predmet denacionalizacije prestaje pravo svojine na toj stvari, odnosno drugo pravo na način i u postupku predviđenim ovim zakonom ukoliko je pravo steklo neposredno po osnovu nacionalizacije ili ga je steklo bez naknade od lica koje ga je steklo po osnovu nacionalizacije, ako ovim zakonom nije predviđena obaveza isplate naknade u novcu umesto uspostavljanja prava svojine.

Sadašnjem vlasniku prestaje pravo svojine i mimo slučajeva predviđenih stavom 1. ovog člana i ako je to predviđeno ovim zakonom.

Zakonom sticaocu ne prestaje pravo svojine, odnosno drugo pravo po osnovu denacionalizacije.

Član 14.

Sadašnji korisnici

Lice koje koristi stvar koja je predmet denacionalizacije po nekom pravnom osnovu užem od prava svojine, a po osnovu pravnog posla zaključenog sa sadašnjim vlasnikom ili po nekom drugom pravnom osnovu, prestaje pravo korišćenja osim ako je pravo korišćenja upisano u zemljišne knjige, katastar nepokretnosti ili druge javne registre.

Član 15.

Titulari prava službenosti

Stvarne službenosti ne prestaju usled denacionalizacije bez obzira da li su upisane u nekom od javnih registara.

Po uspostavljanju prava svojine denacionalizacijom, vlasnik poslužnog dobra ima pravo da zahteva prestanak prava stvarne službenosti, ako službenost nije neophodna za korišćenje povlasnog dobra.

Po uspostavljanju prava svojine denacionalizacijom, lične službenosti prestaju, osim ako su konstituisane ili utvrđene sudskom odlukom ili poravnanjem zaključenim pred sudom, bez obzira da li su upisane u nekom od javnih registara. Lična službenost će prestati i ako je stečena sudskom odlukom ili poravnanjem, na osnovu besteretnog posla sa licem koje je smatrano vlasnikom stvari.

Član 16.

Držaoci i detentori

Lice koje bez pravnog osnova ili kao detentor drži stvar ili vrši pravo koje je predmet denacionalizacije dužno je da stvar preda, odnosno ustupi vršenje prava licu čije je pravo uspostavljeno po osnovu denacionalizacije.

Član 17.

Titulari založnih prava

Sticanjem prava svojine po osnovu denacionalizacije prestaje pravo zaloge na stvari, odnosno pravu.

Lice koje stvar drži kao zalogoprimac ili za račun zalogoprimca dužno je da stvar preda licu koje stiče pravo svojine po osnovu denacionalizacije, odnosno ustupi vršenje prava koje je založeno, kao i svu dokumentaciju kojom se to pravo dokazuje ili ostvaruje.

Zalogoprimac ima pravo da zahteva da dužnik preda drugu odgovarajuću stvar na ime zaloge.

Do predaje stvari u smislu prethodnog stava zalogoprimac nije dužan da stvar preda korisniku prava na denacionalizaciju.

Sticanjem prava svojine po osnovu denacionalizacije ne prestaje hipoteka.

Ako je nepokretnost koja se stiče denacionalizacijom opterećena hipotekom, ili ako tri meseca od kada je zatražio nije dobio stvar od zalogoprimca koji se koristi ovlašćenjem iz stava 4 ovog člana, sticalac ima pravo da zahteva da mu umesto uspostavljanja prava svojine bude izvršena isplata u novcu, po odredbama ovog zakona koje važe za denacionalizaciju isplatom u novcu.

Član 18.

Specijalnost odredbi

Odredbe članova 6. do 17. primenjuju se ako ovim zakonom nije drugačije predviđeno.

III OBLICI DENACIONALIZACIJE

1) *denacionalizacija uspostavljanjem ranijeg prava*

Član 19.

Naturalna restitucija

Raniji vlasnik stvari, odnosno titular drugog prava koje je nacionalizovano ima pravo na uspostavljanje prava svojine na stvari, odnosno drugog imovinskog prava koje je nacionalizovano u obliku u kome je to pravo postojalo u vreme nacionalizacije (denacionalizacija u naturi), ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Član 20.

Oblici naturalne restitucije

Denacionalizacija uspostavljanjem nacionalizovanog prava u obliku u kome je ono postojalo u vreme nacionalizacije (naturalna restitucija) može biti u obliku:

1. uspostavljanja prava svojine na stvari, sa ili bez i vraćanja stvari u državinu;
2. uspostavljanja prava svojine u obliku susvojine, sa ili bez predaje stvari u državinu;
3. predaja stvari u državinu;
4. vraćanjem prava koje je oduzeto nacionalizacijom.

Zadržavanje stvari u državini i pored prestanka prava svojine ili zasnivanje susvojine u postupku denacionalizacije može biti određeno samo kada je to ovim zakonom izričito predviđeno.

Član 21.

Izuzeci od naturalne restitucije

Neće se vršiti naturalna restitucija, bez obzira na odredbe ovog zakona o denacionalizaciji pojedinih vrsta stvari u sledećim slučajevima:

1. ako se stvar koristi za rad državnih organa, javnih preduzeća ili pravnih lica koja obavljaju delatnost s područja, kulture, zdravstva, obrazovanja i vaspitanja;
2. ako se stvar nalazi u sklopu sistema, objekata ili uređaja energetike, komunalne infrastrukture, saobraćaja i veza;
3. ako se radi o kulturnim dobrima od velikog značaja ili kulturnim dobrima od izuzetnog značaja;
4. ako se radi o umetničkim delima koja se nalaze u muzejima, galerijama ili drugim organizacijama koje obavlja delatnost muzeja, galerija i zbirki;
5. ako se radi o zemljištu na kome je sprovedena arondacija ili komasacija;
6. ako je stvar ili pravo koje predstavlja predmet denacionalizacije uneto od strane obveznika denacionalizacije kao osnivački kapital, odnosno ulog u ortačko društvo, u komanditno društvo od strane svojstvu komplementara ili u zadrugu;
7. ako na stvari ili pravu ne bi mogao da bude sproveden postupak prinudnog izvršenja.

Korisnik prava na denacionalizaciju i obveznik naturalne restitucije mogu se sporazumeti o ustupanju prava svojine na drugoj stvari umesto na dugovanoj, ustupanju drugog prava ili isplati u novcu.

Član 22.

Poboljšanja stvari

Ukoliko su od momenta nacionalizacije do momenta podnošenja zahteva za denacionalizaciju vršene promene na stvari ili pravu koje je predmet denacionalizacije, tako da su značajno izmenjena njena supstanca, svojstva ili vrednost, na zahtev sadašnjeg vlasnika, sud može odlučiti da na stvari, odn. pravu bude zasnovana susvojina, ako vrednost ulaganja kojima je izmenjena supstanca, svojstva ili ukupna vrednost premašuje jednu polovinu vrednosti stvari, odn. prava u vreme podnošenja predloga za denacionalizaciju.

Udeo u susvojini određuje se na osnovu odnosa vrednosti u vreme nacionalizacije i neto ulaganja (ukupna ulaganja umanjena za amortizaciju i eventualne dugove na ime ulaganja) svih vlasnika ili korisnika posle nacionalizacije.

Izuzetno, sud može odlučiti o zasnivanju susvojine i ako udeo sadašnjeg vlasnika nije veći od jedne polovine, pod uslovom da on nije manji od jedne trećine, ako stvar koja je predmet denacionalizacije ima izuzetnu vrednost za sadašnjeg vlasnika.

Korisnik prava na denacionalizaciju ima pravo da zahteva, ako postoje uslovi za zasnivanje susvojine, da prepusti stvar u svojinu sadašnjem vlasniku u celini, a da njemu bude isplaćena naknada u novcu.

U slučaju prirodne restitucije, sadašnji vlasnik ima pravo da skine sva poboljšanja stvarin. zadrži za sebe izmene prava, ako je to moguće bez oštećenja stvari, odn. bez ukidanja ili oštećenja prava, a ako to nije moguće, ima pravo na naknadu u novcu za vrednost ulaganja, odn. poboljšanja od korisnika prava na denacionalizaciju.

Član 23.

Oštećenje ili uništenje stvari

Ako je stvar koja je predmet denacionalizacije u međuvremenu uništena ili oštećena, korisnik prava na denacionalizaciju ima pravo da zahteva isplatu u novcu ili uspostavljanje prava svojine i isplatu u novcu u visini vrednosti oštećenja, na dan donošenja odluke.

Naknadu zbog oštećenja ili uništenja stvari solidarno duguju svi vlasnici od momenta denacionalizacije do momenta podnošenja zahteva za denacionalizaciju.

Međusobni odnosi lica koja su bili vlasnici od momenta nacionalizacije do momenta denacionalizacije u slučaju solidarne odgovornosti za štetu, raspravljaju se po opštim principima odgovornosti za štetu.

Član 24.

Koristi i plodovi od nacionalizovane stvari

Raniji vlasnik nije dužan da osim predmeta denacionalizacije preda i plodove i druge koristi od stvari, odnosno prava, koji su nastali za vreme trajanja njegove svojine, odnosno državine.

Član 25.

Promene u pravima

Ako je od momenta nacionalizacije do momenta podnošenja zahteva za denacionalizaciju, pravo koje je nacionalizovano, izuzev prava svojine, pretrpelo promenu u vrsti prava ili novaciju na drugi način, korisnik prava na denacionalizaciju može da zahteva da mu bude ustupljeno tako izmenjeno pravo samo ako promena, odnosno novacija nije učinjena sobzirom na lice sa kojim je dogovorena, i ako on može da stekne takvu vrstu prava.

Član 26.

Vraćanje primljenog

Korisnik prava na denacionalizaciju je obavezan da vrati naknadu primljenu po osnovu nacionalizacije, ukoliko ovim zakonom nije drugačije predviđeno.

2. denacionalizacija isplatom obeštećenja u novcu

Član 27.

Obeštećenje u novcu

Ukoliko pravo na denacionalizaciju postoji, ali je naturalna restitucija nemoguća ili je predviđena u novčanom obliku ili nije dopuštena iz razloga koji su predviđeni ovim zakonom, raniji vlasnik ima pravo na naknadu u novcu.

Naknada u novcu određuje se prema tržišnoj vrednosti nacionalizovane stvari u vreme odlučivanja o naknadi a prema stanju stvari u vreme nacionalizacije.

Određivanje visine naknade u novcu zbog nemogućnosti naturalne restitucije drugih imovinskih prava, određuje se primenom normi obligacionog prava o naknadi štete.

Odredba prethodnog stava podrazumeva samo stvarnu štetu, ali ne i na izgublenu dobit.

Član 28.

Pravo koje je u međuvremenu prestalo

Ako je predmet denacionalizacije pravo koje je u međuvremenu prestalo zbog proteka vremena, kao što je pravo na patent, žig, model ili uzorak, obveznik denacionalizacije dužuje naknadu u novcu u visini od 50% od čiste dobiti koju je imao korišćenjem prava za vreme njegovog trajanja.

Član 29.

Umanjenje zbog primljenog dela naknade

Naknada u novcu u smislu čl. 27. st. 1. i člana 28. ovog zakona umanjuje se za deo primljene naknade zbog nacionalizacije do momenta otpočinjanja postupka denacionalizacije.

Umanjenje se određuje valorizacijom iznosa primljene naknade primenom koeficijenta rasta cena na malo, konformnom metodom obračuna.

Član 30.

Obveznik denacionalizacije u novcu

Obveznik denacionalizacije u novcu jeste lice koje je zakonitom sticaocu prenelo pravo svojine ili drugo pravo koje je predmet denacionalizacije.

Ako obveznik denacionalizacije u novcu, kao ni njegov pravni sledbenik ne postoji u momentu podnošenja zahteva za denacionalizaciju, obveznik naknade je njegov pravni prethodnik i tako redom sve do lica koje je bilo sticalac po osnovu nacionalizacije.

Ako nijedno od ovih lica ne postoji ili od njih nije moguće dobiti naknadu, obveznici denacionalizacije su Republika Srbija, a zatim i Savezna Republika Jugoslavija, ako se od Republike Srbije nije mogla dobiti dospelu naknada ni u roku od jedne godine od dana pravosnažnosti sudske odluke kojim je ova naknada utvrđena.

Član 31.

Sporazum o dinamici isplate

Korisnik prava na denacionalizaciju i lice koje je obveznik naknade po osnovu denacionalizacije mogu se u svako vreme sporazumeti o dinamici isplate naknade u novcu po osnovu denacionalizacije.

Član 32.

Država kao obveznik denacionalizacije

Kada je obveznik denacionalizacije država SRJ ili Republika Srbija, a naknadu po osnovu denacionalizacije treba isplatiti u novcu, a iznos naknade koji se duuguje jednom licu je veći od 20.000 DEM u dinarskoj protivvrednosti na dan određivanja naknade, obveznik denacionalizacije ima pravo da umesto isplate naknade u jednokratnom iznosu izda obveznice.

Obveznice iz prethodnog stava izdaju se na rok plaćanja od 7 godina, glase na devize i nose pozitivnu kamatnu stopu. Obveznice se isplaćuju u dinarima po zvaničnom kursu osim ukoliko je zvanični kurs niži od tržišnog kursa za više od 10% kada se isplaćuju prema tržišnom kursu.

Član 33.

Obročna isplata u novcu

Kada je obveznik denacionalizacije u novcu nije Savezna Republika Jugoslavija niti Republika Srbija obveznik denacionalizacije ima pravo da zahteva obročnu isplatu, pod uslovima iz člana 31. ovog zakona.

U slučaju iz prethodnog stava korisnik prava na denacionalizaciju ima pravo da zahteva da se po nalogu suda konstituiše hipoteka na nepokretnosti obveznika denacionalizacije po izboru korisnik prava na denacionalizaciju.

Obveznik denacionalizacije ima pravo da umesto obaveze da trpi hipoteku ponudi zalogu na stvarima po svom izboru, ako vrednost stvari dovoljno obezbeđuje korisnika prava na denacionalizaciju u pogledu naplate.

2) Ostala prava i obaveze povodom denacionalizacije

Član 34.

Oporezivanje denacionalizacije

Sticanje svojine po osnovu denacionalizacije ne smatra se prometom u smislu poreskih propisa, i ne podleže obavezi plaćanja poreza na promet.

Odredbom prvog stava ovog člana, ne isključuje se oporezivanje nasleđa u skladu sa zakonom.

Član 35.

Izlučna prava

Ako je stvar ili pravo koje je predmet denacionalizacije obuhvaćeno stečajnom ili likvidacionom masom ili je popisano u postupku prinudnog izvršenja, korisnik prava na denacionalizaciju ima pravo da zahteva izdvajanje te stvari ili tog prava iz stečajne, odnosno likvidacione mase, kao i izuzimanje iz postupka sprovođenja prinudnog izvršenja.

Član 36.

Restitucija ranijih prava

Denacionalizacijom u naturi, odnosno uspostavljanjem prava svojine ili drugih imovinskih prava ranijeg vlasnika ne oživljavaju založna prava, službenosti i drugi tereti koji su postojali u momentu nacionalizacije ukoliko su prestali u momentu nacionalizacije ili do momenta denacionalizacije.

Denacionalizacijom ne oživljavaju ni stvarne službenosti koje su postojale u momentu nacionalizacije u korist nacionalizovane nepokretnosti ukoliko su prestale prilikom nacionalizacije ili do momenta nacionalizacije.

IV
DENACIONALIZACIJA POJEDINIHR VRSTA STVARI ILI PRAVA

1. Denacionalizacija stambenih zgrada, stanova, poslovnih prostorija i garaža

Član 37.

Naturalna restitucija kao princip

Vlasnik stambene zgrade, stana, poslovne prostorije ili garaže kome je pravo svojine oduzeto po osnovu nacionalizacije ima pravo da prema sadašnjem vlasniku zahteva uspostavljanje prava svojine u svoju korist na zgradi, stanu, poslovnoj prostoriji ili garaži koji su nacionalizovani.

Član 38.

Izuzeci od naturalne restitucije

Izuzetno od odredbe čl. 37. pravo svojine ranijeg vlasnika se neće uspostaviti u slučaju postojanja nekog uslova predviđenih članom 21. ovog zakona, kao i:

1. ako je sadašnji vlasnik do svojine došao teretnim pravnim poslom pri čemu je kao naknadu za ustupanje dao vrednost koja predstavlja najmanje 2/3 tržišne vrednosti stana, odnosno zgrade u vreme zaključenja pravnog posla, odnosno sticanja prava svojine, ili ako je pravni sledbenik takvog lica;
2. ako je sadašnji vlasnik pravo svojine stekao na javnom nadmetanju;
3. ako je sadašnji vlasnik pravo svojine stekao održajem ili su od momenta sticanja do momenta podnošenja zahteva za denacionalizaciju ispunjeni uslovi za sticanje prava svojine održajem, bez obzira na osnov i način sticanja;
4. ako je sadašnji vlasnik pravo svojine stekao otkupom stana u društvenoj svojini po propisima Zakona o stanovanju.

U slučajevima iz stava 1. ovog člana raniji vlasnik ima pravo na naknadu u novcu u visini i na način predviđen ovim zakonom od lica koja su ovim zakonom u smislu čl. 30. određena kao obveznici plaćanja naknade.

Član 39.

Zakupni odnos u slučaju denacionalizacije

Ukoliko se po odredbama člana 37. stiče pravo svojine na zgradi, stanu, poslovnoj prostoriji ili garaži koji su bili nacionalizovani, sticanjem prava svojine ne prestaje zakupni odnos nastao iz ranije stečenog stanarskog prava, na osnovu Zakona o stanovanju ili zakup poslovne prostorije koji je trajao duže od 10 godina.

Lice koje koristi zgradu ili stan po osnovu zakupa iz prethodnog stava ima pravo da zahteva da ih otkupi, po tržišnoj vrednosti, s tim da rok otplate ne može biti duži od 10 godina i da rate ne mogu dospovati u periodu dužem od mesec dana.

Pravo na otkup stiče se podnošenjem pismenog zahteva licu koje je steklo pravo svojine denacionalizacijom, odnosno njegovom pravnom sledbeniku u roku od jedne godine od dana pravosnažnosti rešenja o denacionalizaciji.

Po isteku roka od tri godine od dana pravosnažnosti rešenja o denacionalizaciji lice koje je pravo svojine steklo denacionalizacijom može otkazati dalje korišćenje po osnovu zakupa, bez obzira na posebna pravila stambenog zakonodavstva.

Član 40.

Prestanak zakupa u drugim slučajevima

Ukoliko zakup stambene zgrade ili stana nije nastao iz stanarskog prava, ili je zakup poslovne prostorije ili garaže trajao kraće vreme od deset godina pre pravosnažnosti rešenja o denacionalizaciji, lice koje stiče pravo svojine po osnovu denacionalizacije ima pravo da zahteva prestanak zakupnog odnosa i predaju u državinu, s tim da otkazni rok ne može biti kraći, i to:

- 1) za poslovnu prostoriju, od jedne godine od dana pravosnažnosti rešenja o denacionalizaciji;
- 2) za stan, od šest meseci od dana pravosnažnosti rešenja o denacionalizaciji;
- 3) za garažu, od tri meseca od dana pravosnažnosti rešenja o denacionalizaciji.

Član 41.

Naturalna restitucija umesto novčane

Obveznik denacionalizacije u novcu ima pravo da umesto isplate u novcu korisnik prava na denacionalizaciju ustupi pravo svojine na zgradi, stanu, poslovnoj prostoriji ili garaži koji su nacionalizovani.

Obveznik denacionalizacije u naturi ili u novcu može se sa korisnikom prava na denacionalizaciju sporazumeti o ustupanju u svojinu druge stvari ili ustupanju drugog prava umesto ustupanja u svojinu nacionalizovane zgrade, stana, poslovne prostorije, garaže ili denacionalizacije isplatom u novcu.

U slučaju iz stava 1. ovog člana, obvezniku denacionalizacije pripada pravo regresa po opštim pravilima predviđenim ovim zakonom za regres obveznika denacionalizacije.

2. Denacionalizacija građevinskog zemljišta

Član 42.

Pravo na naturalnu denacionalizaciju

Raniji vlasnik gradskog građevinskog zemljišta, bez obzira da li se radi o gradskom građevinskom zemljištu, zemljištu u građevinskom području ili građevinskom zemljištu izvan građevinskog područja ima pravo na uspostavljanje prava svojine na zemljištu koje mu je pripadalo pre nacionalizacije ukoliko ovim zakonom nije drugačije određeno.

Član 43.

Denacionalizacija građevinskog zemljišta na kome ne postoji legalno izgrađeni objekt

Na gradskom građevinskom zemljištu za koje do dana stupanja na snagu ovog zakona nije legalno izgrađen objekt niti je pokrenut postupak izuzimanja iz poseda radi privođenja zemljišta planiranoj nameni, a na kome postoji državna ili društvena svojina nastala kao posledica proglašenja zemljišta za gradsko građevinsko, na zahtev korisnika prava na denacionalizaciju uspostaviće se pravo svojine lica koje je u momentu konstituisanja društvene odnosno državne svojine bilo vlasnik zemljišta.

Izuzetno od odredbe prethodnog stava, neće se uspostaviti pravo svojine ako su na zemljištu izgrađeni objekti za potrebe narodne odbrane, objekti uređaji ili instalacije zajedničke komunalne potrošnje (put, pruga, visokonaponska mreža, objekti za proizvodnju vode ili odvođenje, odnosno preradu otpadnih voda, objekti za proizvodnju električne ili toplotne energije, za skladiranje ili preradu otpada i drugi objekti za potrebe državnih organa ili organizacije, preduzeća iz oblasti zdravstva,

obrazovanja ili kulture) ukoliko su oni u funkciji ili im predstoji stavljanje u funkciju, bez obzira na to da li se mogu smatrati legalno izgrađenim objektom.

Na gradskom građevinskom zemljištu za koje je do dana stupanja na snagu ovog zakona pokrenut postupak ili je doneto rešenje o izuzimanju iz poseda radi privođenja zemljišta planiranoj nameni koje nije postalo konačno, obustaviće se postupak izuzimanja iz poseda na predlog bilo koje od stranaka..

Na zemljištu iz stava 3. ovog člana uspostavlja se pravo svojine ranijeg vlasnika u smislu stava 1. ovog zakona, izuzev u slučajevima predviđenim stavom 2. .

Korisnik gradskog građevinskog zemljišta za koje je doneto konačno rešenje o izuzimanju iz poseda ili je zemljište izuzeto iz poseda i predato određenom licu radi privođenja nameni na osnovu konačnog, odnosno pravosnažnog rešenja ima pravo na uspostavljanje prava svojine u skladu sa stavom 1. i 2. ovog člana, a lice koje je zemljište predato u posed ima pravo na povraćaj onoga šta je u vezi sa tim platilo.

Član 44.

Denacionalizacija građevinskog zemljišta na kome postoji legalno izgrađen objekt

Ako se na zemljištu nalazi izgrađen objekt ranijeg vlasnika zemljišta, uspostavlja se pravo njegovo pravo svojine.

Ako se na zemljištu nalazi legalni izgrađeni objekt drugog lica uspostavlja se pravo svojine ranijeg vlasnika, a vlasnik objekta ima pravo da zemljište koristi kao zakupac, a zakupninu određuju sporazumno vlasnik zemljišta i zakupac.

Ako se sporazum ne postigne, ugovor o zakupu zamenjuje odluka Arbitražnog veća. Veće imenuje Skupština Republike, u sastavu: jedan predstavnik Ministarstva zaduženog za urbanizam, jedan sudija Vrhovnog suda i jedan predstvanik udruženja ranijih vlasnika.

Zakup staje dok traje objekt, a najduže 99 godina od momenta njegove izgradnje. Ako pored glavnog postoje i pomoćni objekti, rok se računa od izgradnje glavnog objekta. Ako na jednom zemljištu postoji više glavnih objekata, ono se deli na odgovarajući broj parcela, a zakup svake traje najduže 99 godina od izgradnje objekta na toj parceli.

Arbitražno veće visinu zakupnine određuje po prihodu od građevinskog zemljišta koji se od takvog zemljišta može ostvariti na tržištu. Zakupnina pripada vlasniku zemljišta.

Visina zakupnine može biti promenjena na zahtev svake od stranaka, u skladu sa promenjenim okolnostima, u istom postupku u kome je određena.

Odluke Arbitražnog veća imaju snagu pravosnažnih upravnih odluka i protiv njih nije dozvoljeno voditi upravni spor, izuzev podizanja zahteva za vanredno preispitivanje odluke i predloga za ponavljanje postupka koji se mogu uložiti u upravnom sporu.

Vlasnik objekta ima pravo da od zakupnine oduzme revalozrizovan iznos uplata za uredjenje i opremanje građevinskog zemljišta.

ALTERNATIVA:

Gradsko građevinsko zemljište koje je privedeno planiranoj nameni, odn. na kome su izgrađeni objekti u skladu sa dozvolom za građenje ne može biti predmet denacionalizacije u naturalnom obliku.

(Obrazloženje za alternativu: Privatizaciju i denacionalizaciju "izgrađenog" građevinskog zemljišta treba prepustiti zakonu o gr. zemljištu, koji će voditi računa o

specifičnostima u načinu prelaska zemljišta u društvenu svojinu, načinu sticanja prava gradjenja, karakteru objekta itd.).

Član 45.

Naknada u novcu za nacionalizovano građevinsko zemljište

Ukoliko nije moguće uspostaviti pravo svojine ranijeg vlasnika na izgrađenom građevinskom zemljištu u građevinskom području, odnosno izgrađenom građevinskom zemljištu izvan građevinskog područja ili korisnik prava na denacionalizaciju ne želi uspostavljanje prava svojine, raniji vlasnik ima pravo na denacionalizaciju u novcu.

Visina naknade iz prethodnog stava određuje se po opštim pravilima za denacionalizaciju u novcu.

3. Šume i šumsko zemljište

Član 46.

Pravo na naturalnu denacionalizaciju

Raniji vlasnik šume, odnosno šumskog zemljišta ima pravo na uspostavljanje prava svojine na šumi, odnosno šumskom zemljištu koje mu je pripadalo pre nacionalizacije ukoliko ovim zakonom nije drugačije određeno.

U slučaju uspostavljanja prava svojine na šumi, odnosno šumskom zemljištu, raniji vlasnik ima pravo i na naknadu u novcu ukoliko je eksploatacijom došlo do značajnog smanjenja vrednosti šume, odnosno šumskog zemljišta.

Smatraće se da postoji značajno smanjenje vrednosti u smislu prethodnog stava, ako je vrednost šume, odnosno šumskog zemljišta umanjena za više od 20%.

Naknada iz stava 2. ovog člana određuje se kao razlika između tržišnih vrednosti šume, odnosno šumskog zemljišta prema stanju u vreme nacionalizacije i stanju u vreme odlučivanja o naknadi, obračunato prema tržišnim cenama u vreme odlučivanja o naknadi.

Član 47.

Isključenje naturalne denacionalizacije

Raniji vlasnik nema pravo na uspostavljanje prava svojine na šumi, odnosno šumskom zemljištu:

1) ako je sadašnji vlasnik do svojine došao teretnim pravnim poslom pri čemu je kao naknadu za ustupanje dao vrednost koja predstavlja najmanje 2/3 tržišne vrednosti šume odnosno šumskog zemljišta u vreme zaključenja pravnog posla, odnosno sticanja prava svojine, ili ako je pravni sledbenik takvog lica;

2) ako je promenjena kultura zemljišta tako da ono više ne predstavlja šumu, odnosno šumsko zemljište;

3) ako raniji vlasnik ne traži vraćanje u svojinu već isplatu naknade;

4) ako lice koje je dužno da trpi denacionalizaciju ranijem vlasniku ponudi odgovarajuću šumu, odnosno šumsko zemljište koje po površini, klasi i udaljenosti od prebivališta korisnika denacionalizacije odgovara šumi odnosno zemljištu koje je nacionalizovano prema njegovom stanju u vreme nacionalizacije;

5) ako se šuma, odnosno šumsko zemljište nalazi okruženo šumskim ili poljoprivrednim kompleksom zemljišta, odnosno ako bi pristup zemljištu koje se denacionalizuje bio moguć samo uspostavljanjem prava službenosti prolaza.

Član 48.

Denacionalizacija isplatom u novcu

Ukoliko se ne vrši denacionalizacija vraćanjem u svojinu šume, odnosno šumskog zemljišta, korisnik prava na denacionalizaciju ima pravo na isplatu naknade u novcu po opštim pravilima koja važe za denacionalizaciju isplatom u novcu.

Član 49.

Regresni zahtevi

Lice koje je dužno da trpi denacionalizaciju ima pravo na povraćaj naknade koju je platilo za sticanje u svojinu šume, odnosno šumskog zemljišta, kao i na naknadu za ulaganja kojima je povraćana vrednost šume, odnosno šumskog zemljišta ukoliko ovo uvećanje vrednosti iznosi više od 10% od vrednosti zemljišta pre izvršenog ulaganja (regresni zahtev).

Obveznik povraćaja naknade na ime date naknade za sticanje prava svojine jeste lice kome je naknada isplaćena, odnosno lice koje se smatra obveznikom regresnog zahteva po pravilima predviđenim članom 32. ovog zakona.

Obveznik plaćanja naknade za ulaganje kojim je uvećana vrednost jeste korisnik prava na denacionalizaciju.

Član 50.

Dospelost regresnih zahteva

Obaveze po osnovu regresnih zahteva iz člana 52. ovog zakona, obveznik je dužan da ispuni u roku koji sporazumno odredi sa titularom prava na regresni zahtev ili u roku koji sud odredi, a koji ne može biti duži od jedne godine.

Obaveze iz stava 1. ovog člana određuju se u jednakim mesečnim ratama, a izuzetno se mogu odrediti i na drugi način.

Član 51.

Zakup šume i šumskog zemljišta

U slučaju naturalne denacionalizacije šume, odnosno šumskog zemljišta uspostavljanjem prava svojine ranijeg vlasnika zakupni odnos koji je zasnovao sadašnji vlasnik ostaje na snazi ukoliko je zakupni odnos upisan u zemljišne knjige odnosno katastar nepokretnosti, a u suprotnom prestaje.

Zakupni odnos ostaje na snazi i ako je trajao duže od tri godine pre stupanja na snagu ovog zakona, do isteka zakupnog roka, a najduže tri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

U slučaju prestanka zakupa, zakupac ima pravo na povraćaj dela zakupnine za period za koji zakupni odnos prestaje, odnosno pravo na smanjenje zakupnine prema zakupodavcu za neisplaćeni deo, ali ne i na naknadu izgubljene dobiti.

Član 52.

Službenosti

Denacionalizacijom u naturi na šumi, odnosno šumskom zemljištu ne prestaju stvarne službenosti konstituisane u korist ili na teret šume, odnosno šumskog zemljišta koje je predmet denacionalizacije, dok se lične službenosti gase.

4. Poljoprivredno zemljište

Član 53.

Denacionalizacija u naturi

Raniji vlasnik poljoprivrednog zemljišta ima pravo na uspostavljanje prava svojine na poljoprivrednom zemljištu koje mu je pripadalo pre nacionalizacije (denacionalizaciju u naturi) ukoliko ovim zakonom nije drugačije određeno.

U slučaju uspostavljanja prava svojine na poljoprivrednom zemljištu, raniji vlasnik ima pravo i na naknadu u novcu ukoliko je eksploatacijom došlo do značajnog smanjenja vrednosti zemljišta.

Naknada iz stava 2. ovog člana određuje se kao razlika između tržišnih vrednosti poljoprivrednog zemljišta prema stanju u vreme nacionalizacije i stanju u vreme odlučivanja o naknadi, obračunato prema tržišnim cenama u vreme odlučivanja o naknadi.

Član 54.

Isključenje naturalne denacionalizacije

Raniji vlasnik poljoprivrednog zemljišta nema pravo na uspostavljanje prava svojine na poljoprivrednom zemljištu:

1) ako se obradivo poljoprivredno zemljište nalazi u privatnoj svojini, a od momenta zasnivanja privatne svojine do momenta stupanja na snagu ovog zakona je proteklo više od dve godine;

2) ako je promenjena kultura poljoprivrednog zemljišta tako da ono više ne predstavlja poljoprivredno već građevinsko zemljište;

3) ako je korisnik poljoprivrednog zemljišta u međuvremenu vršio ulaganja tako da vrednost ulaganja iznosi više od 20% vrednosti poljoprivrednog zemljišta;

4) ako raniji vlasnik ne traži vraćanje u svojinu već isplatu naknade;

5) ako lice koje je dužno da trpi denacionalizaciju ranijem vlasniku ponudi odgovarajuće poljoprivredno zemljište koje po površini, klasi i udaljenosti od prebivališta korisnika denacionalizacije odgovara zemljištu koje je nacionalizovano prema njegovom stanju u vreme nacionalizacije;

6) ako se poljoprivredno zemljište nalazi okruženo šumskim ili kompleksom poljoprivrednog zemljišta, odnosno ako bi pristup zemljištu koje se denacionalizuje bio moguć samo uspostavljanjem prava službenosti prolaza;

Član 55.

Denacionalizacija isplatom u novcu

Ukoliko nije moguća denacionalizacija vraćanjem u svojinu poljoprivrednog zemljišta, korisnik prava na denacionalizaciju ima pravo na isplatu naknade u novcu po opštim pravilima koja važe za denacionalizaciju isplatom u novcu.

Lice koje je dužno da trpi denacionalizaciju ima pravo na povraćaj naknade koju je platilo za sticanje u svojinu poljoprivrednog zemljišta, kao i na naknadu za ulaganja kojima je povraćana vrednost poljoprivrednog zemljišta ukoliko ovo uvećanje vrednosti iznosi više od 10% od vrednosti zemljišta pre izvršenog ulaganja.

Obveznik povraćaja naknade na ime date naknade za sticanje prava svojine jeste lice kome je naknada isplaćena, odnosno lice koje se smatra obveznikom regresnog zahteva po pravilima predviđenim ovim zakonom.

Obveznik plaćanja naknade za ulaganje kojim je uvećana vrednost zemljišta jeste korisnik prava na denacionalizaciju.

Član 56.

Zakup u slučaju denacionalizacije u naturi

U slučaju denacionalizacije u naturi, zakupni odnos koji je zasnovao sadašnji vlasnik ostaje na snazi ukoliko je zakupni odnos upisan u zemljišne knjige odnosno katastar nepokretnosti, a u suprotnom prestaje.

Korisnik prava na denacionalizaciju u slučaju ostajanja zakupa na snazi stupa u prava i obaveze zakupodavca.

U slučaju prestanka zakupa, zakupac ima pravo na povraćaj dela zakupnine za period za koji zakupni odnos prestaje, odnosno pravo na smanjenje neisplaćenog dela zakupnine prema zakupodavcu, ali ne i na naknadu izgubljene dobiti.

Član 57.

Denacionalizacija u naturi i službenosti

Denacionalizacijom koja se vrši uspostavljanjem prava svojine ranijeg vlasnika na poljoprivrednom zemljištu ne prestaju stvarne službenosti konstituisane u korist ili na teret poljoprivrednog zemljišta, dok se lične službenosti gase.

5. Denacionalizacija preduzeća

Član 58.

Pravo na denacionalizaciju trgovinskih društava (preduzeća)

Korisnik prava na denacionalizaciju ima pravo na denacionalizaciju u naturi:

1. ako je predmet denacionalizacije društveno preduzeće ili državno preduzeće koje nema status javnog;
2. ako je predmet denacionalizacije mešovito preduzeće u delu akcija odn. udela koji nisu u privatnoj svojini;
3. ako se korisnik denacionalizacije i sadašnji vlasnik sporazumeju o ustupanju preduzeća ili dela preduzeća (akcija odn. udela) u svojinu umesto denacionalizacije u novcu.

Naturalnom denacionalizacijom preduzeća korisnik denacionalizacije stiče vlasništvo nad preduzećem, odn. status osnivača po uspisu u sudski registar.

Korisnik denacionalizacije dužan je da podnese zahtev za upis promene osnivača u roku od 30 dana od dana pravosnažnosti rešenja o denacionalizaciji, a u protivnom gubi pravo na denacionalizaciju u naturi.

Član 59.

Dva ili više pravnih sledbenika

Ako postoje dva ili više pravnih sledbenika nacionalizovanog preduzeća, a denacionalizacija se vrši u naturi, korisnik denacionalizacije je obavezan da se opredeli za denacionalizaciju u naturi prema jednom od preduzeća, ukoliko je njegova vrednost jednaka ili veća od vrednosti na koju ima pravo po pravilima ovog zakona.

Član 60.

Razlika vrednosti prilikom denacionalizacije u naturi

Ukoliko je vrednost preduzeća koje je predmet denacionalizacije u naturi manja od vrednosti preduzeća koje je nacionalizovano prema vrednosti u vreme odlučivanja, a prema stanju nacionalizovanog preduzeća u vreme nacionalizacije, korisnik denacionalizacije ima pravo i na denacionalizaciju u novcu za razliku vrednosti.

Ukoliko je vrednost preduzeća koje je predmet denacionalizacije u naturi veća od vrednosti preduzeća koje je nacionalizovano prema vrednosti u vreme odlučivanja, a prema stanju nacionalizovanog preduzeća u vreme nacionalizacije, korisnik denacionalizacije ima pravo da izabere da li će mu pripasti deo preduzeća srazmerno vrednosti nacionalizovanog preduzeća ili celo preduzeće uz obavezu da razliku doplati u novcu.

Obavezu isplate razlike u novcu korisnik denacionalizacije je dužan da izvrši u korist budžeta Republike Srbije u jednokratnom iznosu ili u mesečnim ratama, najduže u roku od 7 godina, s tim da vrednost jedne mesečne rate ne može biti manja od 2000 DEM u dinarskoj protivvrednosti.

U slučaju obročne otplate, korisnik denacionalizacije duguje i kamatu u visini rasta cena na malo u Saveznoj Republici Jugoslaviji.

Član 61.

Denacionalizacija preduzeća u novcu

Kada se ne vrši denacionalizacija preduzeća u naturi, korisnik denacionalizacije ima pravo na denacionalizaciju u novcu.

Visina iznosa koji se duguje po osnovu denacionalizacije jeste vrednost preduzeća.

6. Denacionalizacija ostalih imovinskih prava

Član 62.

Denacionalizacija u novcu kao pravilo

Titulari drugih imovinskih prava, kao što su pravo na patent, žig, model ili uzorak, štedni ulog i drugo, imaju pravo na denacionalizaciju u novcu ukoliko po prirodi samog prava nije moguća denacionalizacija u naturi.

Član 63.

Visina naknade

Visina naknade po osnovu denacionalizacije u novcu za prava navedena u članu 62. ovog zakona odmerava se prema vrednosti koja se dobija ustupanjem prava trećem licu, ako pravo može da bude predmet ustupanja, prema vrednosti u momentu donošenja odluke, a prema stanju prava u vreme nacionalizacije.

Ukoliko je predmet denacionalizacije novčani iznos, ovaj iznos se uvećava za stopu rasta cena na malo u Saveznoj Republici Jugoslaviji od momenta nacionalizacije do momenta isplate.

Ako pravo koje je predmet denacionalizacije da je dobit ili drugu korist, korisnik denacionalizacije ima pravo i na naknadu u visini vrednosti ove dobiti, odnosno koristi za vreme za koje je verovatno da bi pravo donosilo dobit, odnosno koristi.

Ukoliko je procena vrednosti dobiti, odnosno koristi koju pravo daje teško izvršiti precizno, sud je ovlašćen da posle sprovedenog veštačenja o orijentacionoj visini naknade, visinu naknade odredi po sopstvenom umerenju.

V

POSTUPAK I ORGANI DENACIONALIZACIJE

Član 64.

Pokretanje postupka denacionalizacije

Postupak denacionalizacije, pokreće se pred nadležnim sudom na predlog korisnika prava na denacionalizaciju, naslednika, odnosno pravnog sledbenika korisnika denacionalizacije.

Postupak se pokreće prema licima koja su obveznici denacionalizacije.

Član 65.

Eventualni zahtevi

Zahtev za denacionalizaciju može biti postavljen tako da sud usvoji zahtev za denacionalizaciju u novcu, ako ne usvoji zahtev za denacionalizaciju u naturi.

Član 66.

Stvarna nadležnost za denacionalizaciju

O zahtevu za denacionalizaciju rešava sud u vanparničnom postupku po opštim pravilima vanparničnog postupka ukoliko ovim zakonom nije drugačije predviđeno.

Član 67.

Obaveštenje kretanju postupka

O pokretanju postupka denacionalizacije nepokretnosti sud obaveštava zemljišnoknjižni sud, odnosno katastar nepokretnosti radi upisa pokretanja postupka denacionalizacije.

O pokretanju postupka denacionalizacije preduzeća u naturi, sud obaveštava registarski sud kod koga je preduzeće prema kome je pokrenut postupak upisano.

Član 68.

Predmet utvrđivanja

U postupku po zahtevu za denacionalizaciju sud utvrđuje koja je imovina, odn. koje je pravo nacionalizovano, ko je bio vlasnik, odnosno titular toga prava, te da li podnosiocu zahteva pripada pravo na denacionalizaciju kao korisniku denacionalizacije u naturi ili u novcu.

U postupku denacionalizacije sud je ovlašćen da rešava sva sporna činjenična i pravna pitanja bez upućivanja na parnicu ili drugi postupak, osim raspravljanja zaostavštine.

Sud neće pristupiti rešavanju o zahtevu za denacionalizaciju stavri ili prava koje je u opštenarodnu, državnu, društvenu ili zadružnu imovinu prešlo konfiskacijom, dok nadležni sud, na osnovu zahteva za ponavljanje postupka, ne odluči o ukidanju kazne konfiskacije.

Pravo na podizanje zahteva za obnavljanje postupka i postupak po ovom zahtevu regulisani su zakonom.

Član 69.

Pretpostavka sticanja dobroćinim pravnim poslom

Prilikom odlučivanja o pravu na denacionalizaciju pretpostavlja se da je imovina, odnosno pravo stečeno po osnovu denacionalizacije, stečeno bez naknade ukoliko lice koje je dužno da trpi denacionalizaciju ne dokaže suprotno.

Član 70.

Rešavanje o zahtevima drugih lica

U toku postupka zahteve mogu istaći i lica koja su dužna da trpe denacionalizaciju o pravima čije priznanje traže, kao što je pravo na povraćaj isplaćene naknade (regresni zahtevi) i druga prava predviđena ovim zakonom, kao i lica koja imaju neko drugo stvarno ili obligaciono pravo prema imovini, odnosno pravu koje se denacionalizuje, osim ako se radi o zahtevu za utvrđenjem postojanja prava na zakup, stvarne ili lične službenosti, čije se postojanje utvrđuje u parnici.

Član 71.

Rešenje o denacionalizaciji

Rešenjem o denacionalizaciji sud utvrđuje imovinu, odnosno prava koja se denacionalizuju, lica u čiju korist se denacionalizacija vrši, obavezu predaje stvari, odnosno isplate u novcu, obveznika denacionalizacije i rokove ispunjenja obaveza, a ukoliko se postupak pokreće na zahtev naslednika, samo imovinu, odnosno pravo koje se denacionalizuje i lice čija je imovina nacionalizovana, ako bi tom licu pripadalo pravo na denacionalizaciju.

Ukoliko se postupak vodi na zahtev naslednika, a licu čija je imovina nacionalizovana nebi pripadalo pravo na denacionalizaciju da je živo, sud će odbiti zahtev za denacionalizaciju.

Rešenjem iz stava 1. ovog člana sud odlučuje i o zahtevima lica koje je dužno da trpi denacionalizaciju, kao i lica kojima pripada neko drugo pravo prema imovini, odnosno pravu koje se denacionalizuje, izuzev zahteva koji se rešavaju u parnici. dovde

Član 72.

Obaveza dostavljanja rešenja

Pravosnažno rešenje o denacionalizaciji nepokretnosti sud dostavlja zemljišnoknjižnom sudu, odnosno organizaciji koja vodi katastar nepokretnosti.

Sud koji je doneo rešenje o denacionalizaciji preduzeća u naturi dostavlja registarskom sudu rešenje o denacionalizaciji po njegovoj pravosnažnosti.

Član 73.

Sprovođenje rešenja

Zemljišnoknjižni sud, odnosno organizacija koja vodi katastar nepokretnosti sprovede po službenoj dužnosti rešenje o denacionalizaciji.

Registarski sud sprovodi rešenje o denacionalizaciji preduzeća koje ima za posledicu statusne promene preduzeća na zahtev korisnika denacionalizacije.

Član 74.

Izvršenje rešenja

Prinudno izvršenje rešenja o denacionalizaciji kojim je u smislu čl. stav 3. ovog zakona utvrđena obaveza denacionalizacije u novcu Republike Srbije predstavlja izvršnu ispravu i za sprovođenje prinudnog izvršenja prema Saveznoj Republici Jugoslaviji, ako se ni u roku određenom ovim stavom korisnik denacionalizacije nije mogao naplatiti.

Pravo na izdavanje obveznica, Republika Srbija i Savezna Republika Jugoslavija mogu koristiti i u postupku prinudnog izvršenja.

Član 75.

Agencija za denacionalizaciju

Agenciju za denacionalizaciju na osnovu ovog zakona osniva Narodna Skupština, kao pomoćni organ u postupku denacionalizacije.

Agencija donosi obavezna uputstva za procenu vrednosti predmeta denacionalizacije, verifikuje procenu preduzeća i nepokretnosti koje su predmet denacionalizacije.

Rešenja Agencije kojima se daje ili odbija verifikacija šrocene predstavljaju pravosnažan upravni akt, i protiv njih je moguće povesti upravni spor pred Vrhovnim usdom Srbije.

VI PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 76.

Rok za podnošenje zahteva za denacionalizaciju

Zahtev za denacionalizaciju može se podneti u roku od jedne godine od dana stupanja ovog zakona na snagu.

Član 77.

Zabrana statusnih promena društvenih preduzeća

Ukoliko se zahteva denacionalizacija preduzeća u naturi, od momenta podnošenja zahteva za denacionalizaciju do momenta pravosnažnog okončanja postupka denacionalizacije ne može se vršiti svojinska transformacija društvenog preduzeća, niti druga statusna promena koja bi imala za posledicu izmenu statusa preduzeća kao društvenog.

Član 78.

Stupanje zakona na snagu

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Savezne Republike Jugoslavije".

SADRŽAJ

I OSNOVNE ODREDBE	1
Član 1.	1
Predmet zakona.....	1
Član 2.	1
Propisi na osnovu kojih je pravo svojine postalo društvena svojina.....	1
Član 3.	2
Oduzimanje bez pravnog osnova.....	2
Član 4.	3
Prestanak svojine pod nedozvoljenim uticajem na volju.....	3
Član 5.	3
Značenje izraza.....	3
II KORISNICI I OBVEZNICI DENACIONALIZACIJE	4
1. KORISNICI PRAVA NA DENACIONALIZACIJU.....	4
Član 6.	4
Opšte pravo na denacionalizaciju.....	4
Član 7.	4
Fizička lica kao korisnici prava na denacionalizaciju.....	4
Član 8.	4
Preduzeće kao korisnik prava na denacionalizaciju.....	4
Član 9.	4
Verska organizacija kao korisnik prava na denacionalizaciju.....	4
Član 10.	4
Zadužbine i udruženja.....	4
Član 11.	5
Pravo stranca na denacionalizaciju.....	5
Član 12.	5
Nasledivanje prava na denacionalizaciju.....	5
2. OBVEZNICI DENACIONALIZACIJE.....	5
Član 13.	5
Sadašnji vlasnici stvari.....	5
Član 14.	5
Sadašnji korisnici.....	5
Član 15.	6
Titulari prava službenosti.....	6
Član 16.	6
Držaoci i detentori.....	6
Član 17.	6
Titulari založnih prava.....	6
Član 18.	6
Specijalnost odredbi.....	6
III OBLICI DENACIONALIZACIJE	7
1) <i>denacionalizacija uspostavljanjem ranijeg prava</i>	7
Član 19.	7
Naturalna restitucija.....	7
Član 20.	7
Oblici naturalne restitucije.....	7
Član 21.	7
Izuzeci od naturalne restitucije.....	7
Član 22.	7
Poboljšanja stvari.....	8
Član 23.	8
Oštećenje ili uništenje stvari.....	8
Član 24.	8
Koristi i plodovi od nacionalizovane stvari.....	8
Član 25.	8
Promene u pravima.....	8
Član 26.	8
Vraćanje primljenog.....	8
2. <i>denacionalizacija isplatom obeštećenja u novcu</i>	9

Član 27.	9
Obeštećenje u novcu	9
Član 28.	9
Pravo koje je u međuvremenu prestalo	9
Član 29.	9
Umanjenje zbog primljenog dela naknade	9
Član 30.	9
Obveznik denacionalizacije u novcu	9
Član 31.	9
Sporazum o dinamici isplate	9
Član 32.	9
Država kao obveznik denacionalizacije	9
Član 33.	10
Obročna isplata u novcu	10
2) Ostala prava i obaveze povodom denacionalizacije	10
Član 34.	10
Oporezivanje denacionalizacije	10
Član 35.	10
Izlučna prava	10
Član 36.	10
Restitucija ranijih prava	10

IV DENACIONALIZACIJA POJEDINIH VRSTA STVARI ILI PRAVA 11

1. DENACIONALIZACIJA STAMBENIH ZGRADA, STANOVA, POSLOVNIH PROSTORIJA I GARAŽA	11
Član 37.	11
Naturalna restitucija kao princip	11
Član 38.	11
Izuzeci od naturalne restitucije	11
Član 39.	11
Zakupni odnos u slučaju denacionalizacije	11
Član 40.	12
Prestanak zakupa u drugim slučajevima	12
Član 41.	12
Naturalna restitucija umesto novčane	12
2. DENACIONALIZACIJA GRAĐEVINSKOG ZEMLJIŠTA	12
Član 42.	12
Pravo na naturalnu denacionalizaciju	12
Član 43.	12
Denacionalizacija građevinskog zemljišta na kome ne postoji legalno izgradjeni objekt	12
Član 44.	13
Denacionalizacija građevinskog zemljišta na kome postoji legalno izgradjen objekt	13
Član 45.	14
Naknada u novcu za nacionalizovano građevinsko zemljište	14
3. ŠUME I ŠUMSKO ZEMLJIŠTE	14
Član 46.	14
Pravo na naturalnu denacionalizaciju	14
Član 47.	14
Isključenje naturalne denacionalizacije	14
Član 48.	14
Denacionalizacija isplatom u novcu	14
Član 49.	15
Regresni zahtevi	15
Član 50.	15
Dospelost regresnih zahteva	15
Član 51.	15
Zakup šume i šumskog zemljišta	15
Član 52.	15
Službenosti	15
4. POLJOPRIVREDNO ZEMLJIŠTE	15
Član 53.	15
Denacionalizacija u naturi	15
Član 54.	16
Isključenje naturalne denacionalizacije	16
Član 55.	16
Denacionalizacija isplatom u novcu	16

Član 56.	16
Zakup u slučaju denacionalizacije u naturi	16
Član 57.	17
Denacionalizacija u naturi i službenosti	17
5. DENACIONALIZACIJA PREDUZEĆA	17
Član 58.	17
Pravo na denacionalizaciju trgovinskih društava (preduzeća)	17
Član 59.	17
Dva ili više pravnih sledbenika	17
Član 60.	17
Razlika vrednosti prilikom denacionalizacije u naturi	17
Član 61.	18
Denacionalizacija preduzeća u novcu	18
6. DENACIONALIZACIJA OSTALIH IMOVINSKIH PRAVA	18
Član 62.	18
Denacionalizacija u novcu kao pravilo	18
Član 63.	18
Visina naknade	18
V POSTUPAK I ORGANI DENACIONALIZACIJE	18
Član 64.	18
Pokretanje postupka denacionalizacije	18
Član 65.	18
Eventualni zahtevi	18
Član 66.	19
Stvarna nadležnost za denacionalizaciju	19
Član 67.	19
Obaveštenje kretanju postupka	19
Član 68.	19
Predmet utvrđivanja	19
Član 69.	19
Pretpostavka sticanja dobročnim pravnim poslom	19
Član 70.	19
Rešavanje o zahtevima drugih lica	19
Član 71.	19
Rešenje o denacionalizaciji	19
Član 72.	20
Obaveza dostavljanja rešenja	20
Član 73.	20
Sprovođenje rešenja	20
Član 74.	20
Izvršenje rešenja	20
Član 75.	20
Agencija za denacionalizaciju	20
VI PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE	20
Član 76.	20
Rok za podnošenje zahteva za denacionalizaciju	20
Član 77.	20
Zabrana statusnih promena društvenih preduzeća	20
Član 78.	21
Stupanje zakona na snagu	21